

ВІДЗИВ

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри дитячої оториноларингології, аудіології та фоніатрії Національної медичної академії післядипломної освіти імені

П. Л. Шупика Косаковського Анатолія Лук'яновича на дисертацію Шевлюка Павла Петровича на тему: «Аналіз вмісту барабанної порожнини та діагностика ексудативного отиту у новонароджених недоношених дітей», подану в спеціалізовану вчену раду Д 26.611.01 в ДУ«Інститут отоларингології ім. проф. О. С. Коломійченка НАМН України» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за фахом 14.01.19 – оториноларингологія.

Актуальність теми

Дисертаційна робота Шевлюка Павла Петровича на тему: «Аналіз вмісту барабанної порожнини та діагностика ексудативного отиту у новонароджених недоношених дітей» присвячена актуальній проблемі сучасної оториноларингології, а саме діагностиці слухової функції у новонароджених дітей, що має велике значення.

За сучасними тенденціями діагностики порушень слуху, чим раніше виявлена патологія слухового аналізатора, тим більш імовірна успішна реабілітація дитини та її адаптація в суспільстві. Автором в даній роботі показано, що у новонароджених недоношених дітей в більшості випадків порушення слухової функції обумовлено саме патологією середнього вуха. Виявлення даної патології має ряд труднощів, пов'язаних, насамперед, з особливістю анатомічної будови середнього вуха та його морфофункціональною незрілістю. Тема, обрана здобувачем, є актуальною, а дослідження – необхідним для підвищення ефективності діагностики захворювань середнього вуха у новонароджених дітей.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до комплексного плану ДЗ «ЗМАПО МОЗ України» та є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри оториноларингології «Морфофункціональна реабілітація хворих на хронічні запальні захворювання середнього вуха та навколососових пазух» (№ держреєстрації 0114U002873).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація Шевлюка П. П. на тему «Аналіз вмісту барабанної порожнини та діагностика ексудативного отиту у новонароджених недоношених дітей» ґрунтується на достовірному і статистично достатньому матеріалі. Під час первинного скринінгу у інфекційно-боксовому відділенні автором проведено аудіологічне дослідження 102 новонароджених дітей, розподілених на 4 групи. Для визначення особливостей будови середнього вуха у недоношених дітей проведено морфологічне дослідження 80 барабанних порожнин померлих малюків різного гестаційного віку. Для отримання результатів стосовно патології середнього вуха протягом першого року життя проведено обстеження 585 дітей.

Автором особисто зібрано дослідний матеріал, виконано функціональні дослідження, проведено статистичну обробку одержаних результатів, їх аналіз, сформовано основні теоретичні та практичні положення дисертації, що виносяться на прилюдний захист. Використані в дисертації аудіологічні методи дослідження відповідають поставленим завданням, вони є сучасними та інформативними. Статистична обробка отриманого наукового матеріалу проведена коректно, що показує достовірність отриманих результатів. Назва дисертації відповідає її змісту. Головні наукові положення дисертаційної праці витікають з матеріалів роботи та базуються на фактичних даних. Висновки і практичні рекомендації обґрунтовані, містять нові наукові та практичні узагальнення та логічно підсумовують проведене наукове дослідження.

Достовірність і новизна отриманих результатів.

Автором дисертаційної роботи проведено ґрунтовний аналіз функціонального дослідження отоакустичної емісії на частоті продуктів спотворення та акустичної тимпанометрії з використанням зондувальних тонів 226 та 1000 Гц. На основі отриманих аудіологічних даних було доведено, що в структурі патології слухового аналізатора в новонароджених

переважає тип приглухуватості, властивий кондуктивному, який виявлений у 31 дитини (30,4%). Надано характеристику основним типам тимпанограм, виявлених у новонароджених недоношених дітей. З'ясовано, що функціональні характеристики середнього вуха в недоношених новонароджених дітей, постконцептуальний вік яких становить 36 тижнів гестації, не відрізняються від характеристик доношених. Підтверджено, що основним методом для дослідження функціональних можливостей середнього вуха в новонароджених дітей є тимпанометрія з частотою тону 1000 Гц. Цей метод обстеження дає змогу провести диференціальну діагностику патології середнього вуха та з більшою вірогідністю виявити ексудативні захворювання середнього вуха у дітей. Підтверджено та доповнено наукові дані стосовно ембріональної тканини в барабанній порожнині новонароджених дітей. За допомогою морфологічного дослідження показано, що резорбція ембріональної тканини розпочинається після 25 тижня гестації. А в терміні очікуваних пологів незначна частина даної тканини зберігається в передньому аттиковому просторі. Доповнено наукові дані щодо наявності при народженні в барабанній порожнині амніотичної рідини та бактеріальної флори. Запропоновано алгоритм діагностики аудіологічного скринінгу слухового аналізатора у недоношених новонароджених дітей на першому етапі виходжування в інфекційно-боксовому відділенні. Встановлено, що недоношені діти у порівнянні з доношеними в перші 6 місяців життя частіше хворіють ексудативним середнім отитом. У другому півріччі життя як недоношені, так і доношені діти, частіше хворіють гострим запаленням середнього вуха.

Наукові положення, висвітлені в дисертації, чітко сформульовані та підтверджені отриманими результатами. Обґрунтованість результатів наукового дослідження та їх достовірність базується на достатній кількості вибірки.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 12 друкованих наукових праць, з них 2 статті у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, 3 – у фаховому виданні, затвердженому МОН України, 7 – тез доповідей у матеріалах наукових та науково-практичних конференцій.

Публікації відповідають вимогам ДАК МОН України та повною мірою відображають матеріали дисертації.

Оформлення дисертації та її структура.

Дисертаційна робота викладена на 168 сторінках друкованого тексту та складається із титульного аркуша, анотації, змісту, переліку умовних скорочень, вступу, огляду літератури, матеріалів і методів дослідження, 4 розділів, що відображають результати власних досліджень автора, узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку 220 літературних джерел (144 з них кирилицею та 76 - латиницею) і додатків. Дисертація ілюстрована 30 таблицями і 43 рисунками.

Вступ – відповідає встановленим вимогам. У даному розділі чітко визначено актуальність порушеної проблеми, що базується на численних літературних посиланнях, сформульовано мету і завдання дослідження, наведена інформація щодо наукової новизни, теоретичного та практичного значення дисертаційної роботи.

Мета дослідження. Для диференціальної діагностики патології середнього вуха визначити в барабанній порожнині недоношених новонароджених дітей різного гестаційного віку наявність ембріональної тканини, амніотичної рідини, ексудату з використанням морфологічних та клінічних даних і сучасних методів аудіології. Відповідно до мети сформульовано 5 завдань. Визначені об'єкт, предмет та методи дослідження.

Перший розділ «Огляд літератури». Автором наведені ґрунтовні відомості стосовно проблеми недоношених дітей в нашій країні. Об'єктивно та компактно дана характеристика порушень слуху та причин їх розвитку у

новонароджених дітей. Літературні дані викладені та проаналізовані з позицій завдань дослідження, сучасних підходів до діагностики слухової функції у новонароджених дітей. Автор виділяє питання, які недостатньо висвітлені і потребують подальшого вивчення. Зауважень по огляду літератури немає.

Другий розділ «Матеріали та методи дослідження». Традиційно другий розділ дисертаційної роботи присвячений матеріалам та методам дослідження і викладений на 16 сторінках. Автор приводить загальну характеристику обстежених хворих. Детально описані використані методики аудіологічного обстеження. Під час первинного дослідження було обстежено 102 новонароджені дитини, яких розподілено на 4 групи в залежності від гестаційного віку на момент народження. У першу групу увійшли діти, народжені на 25 – 31тижні гестації, у другу – 32 – 34 тижні, третю – 35 – 36 тижні. Контрольна група – це доношені діти, народжені на 37 та пізніше тижнях гестації. Всього в дослідженні обстежено 568 дітей. Це дало змогу проаналізувати та визначити структуру патології у доношених та недоношених дітей протягом першого року життя. В даному розділі автором в розгорнутому виді представлена методика проведення морфологічного дослідження. Всього обстежено 80 барабанних порожнин скроневих кісточок мертвонароджених малюків різного гестаційного віку. Застосовані методи дослідження є сучасними і інформативними для вирішення поставлених в роботі завдань. Кількість одиниць дослідження пацієнтів достатня для отримання коректних, статистично достовірних результатів.

Третій розділ присвячений детальній характеристиці дітей із груп спостереження. Автором охарактеризований соматичний стан дітей під час народження за допомогою таких показників, як вік гестації, маса тіла, оцінка за шкалою Апгар. Під час аналізу соматичного стану встановлено, що провідною патологією у недоношених дітей було перинатальне ураження ЦНС та внутрішньоутробна інфекція, які виявлені майже у 98 % обстежених дітей. Дані захворювань наглядно відображені автором у 2 таблицях.

Четвертий розділ є одним із головних даної дисертаційної роботи. В ньому автором приведені результати морфологічного дослідження мертвонароджених дітей різного віку гестації стосовно наявності ембріональної тканини в барабанній порожнині, починаючи з 18 тижня внутрішньоутробного розвитку. Встановлено, що зменшення об'єму даної тканини відбувається після 25 тижня гестації, і в терміні 37 – 41 тижні вона переважно розташована в аттику. Додатково, за допомогою цитологічного дослідження, підтверджена наявність в барабанній порожнині амніотичної рідини та бактеріальної флори. Дані морфологічного та цитологічного дослідження представлені на 17 рисунках з детальним описом. За допомогою отриманих результатів автором показаний ймовірний вплив ембріональної тканини на результати аудіологічних тестів у передчасно народжених дітей.

Принципових зауважень немає.

П'ятий розділ представлений результатами аудіологічного дослідження у групах спостереження та складається з 6 підрозділів. Перед викладенням результатів дослідження автором описана отоскопічна картина, під час якої він відмітив різницю у групах спостереження. У недоношених новонароджених дітей, постконцептуальний вік яких не перевищує 37 тижнів, барабанна перетинка розташовується під гострим кутом, має вигляд щільної пастозної мембрани, та не має розпізнавальних знаків, на відміну від дітей, народжених на 37 і пізніше тижнях. В цей час єдиним розпізнавальним знаком є рукоятка молоточка.

В інших підрозділах автором детально описані результати отоакустичної емісії (ОАЕ), акустичної тимпанометрії з використанням двох зондувальних частот 226 та 1000 Гц. За результатами аудіологічного дослідження показано, що при збільшенні гестаційного віку дитини відбувається збільшення позитивної відповіді під час ОАЕ та збільшення типів тимпанограм, що вказують на пневматичність барабанної порожнини.

За допомогою дослідження акустичної тимпанометрії з використанням зондувальних частот 226 та 1000 Гц досліджені та охарактеризовані основні

типи тимпанограм та описані її кількісні показники. За допомогою обчислення статистичних показників визначені нормативні показники високочастотної та низькочастотної тимпанометрії. Встановлено, що у новонароджених частіше зустрічається кондуктивний тип приглухуватості.

Шостий розділ присвячений дослідженню патології середнього вуха в динаміці. За для цього проведено динамічне спостереження за 568 дітьми протягом 1 року життя. В результаті встановлено, що недоношені діти в перші 6 місяців життя частіше хворіють ексудативним середнім отитом, який зафіксовано у 15,5 %, в порівнянні з дітьми, народженими в терміні очікуваних пологів, де дане захворювання відмічене у 6,5 %. За результатами автора в другому півріччі відбувається деяке зменшення проявів ексудативного отиту і у недоношених дітей він відмічений у 11,4 %, а у доношених в 5,9 %. У проміжку від 6 до 12 місяців життя діти незалежно від терміну пологів частіше хворіють гострим запаленням середнього вуха.

Аналіз і узагальнення одержаних результатів.

Автором дисертаційної праці наведені узагальнення отриманих даних та основні аргументи, які характеризують доцільність проведення аудіологічного обстеження новонароджених недоношених дітей, враховуючи їх схильність до розвитку ексудативних отитів.

Висновки дисертації логічно витікають з поставлених цілей та задач дослідження, відображають суть проведеної роботи.

Практичні рекомендації обґрунтовані, клінічно підтверджені. Дані дисертаційного дослідження можуть бути використані в оториноларингологічних відділеннях стаціонарів при лікуванні новонароджених доношених та недоношених дітей, а також у наукових дослідженнях та у освітньому процесі вищих медичних закладів Міністерства охорони здоров'я України.

Дисертаційна праця відповідає встановленим вимогам, проте є ряд зауважень, що не носять принципового характеру та дискусійних питань до дисертанта.

Зауваження.

1. В розділі 2 загальну характеристику обстежених хворих описано лише на 2 сторінках, більш детально інформація представлена в розділі 3.

2. Інформацію про імпедансометрію (с. 54-56, розділ 2) доцільно було б викласти в розділі 1.

3. Не слід ставити крапку після підпису під рисунками.

4. Мають місце окремі друкарські помилки.

Запитання.

1. Чи досліджували Ви порушення сенсоневрального характеру у недоношених дітей?

2. Ваша думка про доцільність використання для скринінгу слуху у новонароджених тестування АBR та його поєднання з ОАЕ і показниками акустичного імпедансу.

Однак вищезгадані зауваження та запитання не є принциповими та не знижують значення проведеної автором наукової роботи, а носять рекомендаційний характер.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота асистента кафедри отоларингології ДЗ «ЗМАПО МОЗ України» Шевлюка Павла Петровича на тему: «Аналіз вмісту барабанної порожнини та діагностика ексудативного отиту у новонароджених недоношених дітей», подана на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук, є закінченою науково-дослідною роботою, в якій отримані нові, науково обґрунтовані дані щодо діагностики патології середнього вуха у новонароджених недоношених дітей. Представлені в дисертаційній роботі дані вирішують конкретну наукову задачу, а саме покращення діагностики захворювань середнього вуха у новонароджених недоношених дітей.

Дисертація відповідає вимогам ДАК МОН України, що висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук п.11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого

наукового співробітника» – затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а здобувач, Шевлюк Павло Петрович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.19 – оториноларингологія.

Офіційний опонент,
завідувач кафедри дитячої
оториноларингології, аудіології та
фоніатрії НМАПО імені П. Л. Шупика,
лауреат Державної премії України
в галузі науки і техніки,
доктор медичних наук, професор

А. Л. Косаковський